

Ekonomická teorie

К. е. н. Губін К. Г.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ГОЛОВНІ НАПРЯМИ БОРТЬБИ З КОРУПЦІЙНИМИ ДОХОДАМИ В УКРАЇНІ

В процесі ринкової трансформації економіки України корупційна рента набула величезних масштабів, що заважає розбудові соціально-орієнтованої ринкової економіки. Поширеність корупційної ренти створює потужну загрозу реформам останніх років, заважає залученню іноземних інвестицій та ставить під сумнів євроінтеграційні амбіції України.

Проблема боротьби з корупцією та з пов'язаними із нею доходами давно слугує об'єктом уваги дослідників, проте вона не дістала остаточного вирішення, ні в теоретичній, ні в практичній площині. Українські вчені розглядають різні аспекти боротьби з корупцією [1-6], проте, на наш погляд, питання боротьби з доходами від корупційної діяльності досліджено недостатньо. Натомість саме боротьбу з корупційною рентою слід розглядати головним засобом обмеження корупції. Адже якщо корупціонери не зможуть отримувати матеріальну вигоду від корупції або не зможуть витратити незаконні доходи, сама корупційна діяльність в більшості випадків втратить сенс. Тому проблема боротьби з корупційною рентою потребує поглибленого вивчення.

При аналізі спроб запровадження іноземного досвіду боротьби з корупцією може скластися враження, що або відсутнє реальне бажання боротися з корупцією, або в Україні закордонні рецепти не працюють.

Насправді, обидва пояснення частково відповідають дійсності, адже, з одного боку, в нашій державі існують потужні фінансово-промислові групи, які виграють від неформальної співпраці з окремими представниками влади. Існує певна кількість корумпованих політиків та чиновників, які не бажають втрачати корупційну ренту та побоюються відповідальності у разі ефективної боротьби з корупцією. Зазначені сили мають різноманітні важелі впливу для гальмування та розмивання антикорупційних реформ, нівелювання найбільш ефективних антикорупційних заходів.

З другого боку, Україні та розвиненим державам Заходу притаманні різні умови боротьби з корупцією. В західних країнах вже давно вибудована економіка, в якій домінують ринкові методи конкуренції. Для переваги у конкурентній боротьбі необхідно передовсім знижувати собівартість продукції, підвищувати її якість, активізувати маркетингові зусилля.

В Україні ж ситуація зовсім інша. Більш потужними за ринкові часто виявляються неринкові конкурентні переваги, які пов'язані з впливом на формування нормативно-правової бази економічної діяльності, спрямуванням державного регулювання економіки на власний зиск, сприятливими умовами участі у публічних закупівлях, доступом до надприбуткових низькоризикових видів діяльності (торгівлі енергоносіями, видобутку та транзиту газу, виробництва та торгівлі ліками й зброєю тощо), використанням митної та фіскальної служб у приватних інтересах, впливом на управління державними підприємствами, формуванням монопольного становища за сприяння чи бездіяльності державних органів, незаконним фізичним впливом на конкурентів або загрозами такого впливу тощо.

Якщо в розвинених країнах завдання боротьби з корупцією переважно полягає у нормативно-правовій та правоохоронній площині, то в Україні це передовсім питання відділення влади від бізнесу. Необхідно переорієнтувати конкуренцію на ринкові методи, аби у бізнесу не було потреби давати хабарі політикам або чиновникам. Це підірве економічну основу корупції, адже саме велика корупційна рента є «спокусою» для державних службовців, що сприяє розвитку корупції.

Детінізація економіки також необхідна для скорочення підстав формування корупційної ренти. Зокрема, на сучасному етапі розвитку можна визнати доцільним легалізацію проституції та ігрового бізнесу, проте лише у спеціально виділених місцях.

Митна служба є потужним генератором корупційної ренти, тому доцільно передати її на 7-10 років в управління авторитетним іноземним організаціям з відповідним досвідом. Аби управління державними підприємствами не створювало корупційну ренту, стратегічні та економічно перспективні підприємства слід передати в управління авторитетним іноземним компаніям. Інші слід або приватизувати, або передати у довгострокову оренду. Хоча у сфері державних закупівель вже чимало зроблено для протидії корупції, слід підвищити їх прозорість та ліквідувати ті корупційні схеми, які поки що не вдалося заблокувати.

Загалом, потрібна дерегуляція економіки. Адже коли політики та чиновники втрачають важелі впливу, вони втрачають і можливості стягнення корупційної ренти.

Окрім скорочення можливостей формування корупційної ренти, необхідно ускладнити її приховування та використання. Зокрема, заблокувати офшорні схеми та інші механізми відмивання тіньових доходів та хабарів. Для ефективного виконання цих завдань необхідно налагоджувати співпрацю з іншими державами та міжнародними організаціями.

Не менш важливо сформувати реально працюючу систему контролю доходів, добробуту та видатків політиків і держслужбовців, а також усіх пов'язаних з ними осіб. Адже поки що самого лише створення Національного агентства з питань запобігання корупції виявилось недостатньо. Необхідно, аби воно ефективно та інтенсивно запрацювало. До того ж потрібна взаємодія з іншими державами та міжнародними організаціями задля виявлення усіх закордонних активів політиків та чиновників та пов'язаних з ними осіб.

Отже, боротьба з корупційною рентою в Україні – це складне та багатоаспектне завдання, яке не може бути реалізовано лише на основі запровадження іноземного досвіду. Натомість необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на обмеження можливостей формування, приховування та використання корупційної ренти.

Література:

1. Асеев Р. О. Историчні прояви корупції та особливості боротьби з нею. *Правова держава*. 2017. № 27. С. 110-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2017_27_20 (дата звернення: 02.11.2019).
2. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254-260. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55 (дата звернення: 02.11.2019).
3. Гречанюк Р. В. Національні антикорупційні стратегії в системі запобігання корупції України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 3. С. 29-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2019_3_7 (дата звернення: 02.11.2019).
4. Дем'янчук Ю. В. Основні характеристики міжнародних практик запобігання та протидії корупції. *Наука і правоохорона*. 2018. № 1. С. 81-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2018_1_12 (дата звернення: 02.11.2019).
5. Куриліна О. В. Тіньова та корупційна діяльність в транзитивній економіці. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 3(1). С. 60-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_3%281%29_11 (дата звернення: 02.11.2019).
6. Пак Н. Т., Тітарчук А. О., Кобець К. О. Запобігання корупції в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 6(1). С. 118-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_6%281%29_27 (дата звернення: 02.11.2019).

**MATERIÁLY
XV MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ
KONFERENCE**

**VĚDECKÝ PRŮMYSL EVROPSKÉHO
KONTINENTU - 2019**

22 - 30 listopadu 2019 r.

Volume 6
Právní věda
Ekonomika
Veřejná správa

Praha
Publishing House «Education and Science»
2019

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 B, Dnepropetrovsk

Materiály XV Mezinárodní vědecko - praktická konference «Vědecký průmysl evropského kontinentu - 2019», Volume 6 : Praha. Publishing House «Education and Science» -88 s.

Šéfredaktor: Prof. JUDr Zdenák Černák

Náměstek hlavního redaktora: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žáková

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníková

**Materiály XV Mezinárodní vědecko - praktická konference ,
Vědecký průmysl evropského kontinentu - 2019 po Právní věda.
Ekonomika. Veřejná správa.**

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 50 Kč

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2019

© Publishing House «Education and Science» , 2019